

POSLEDNJE PROMJENE PRAVILA KOŠARKAŠKE IGRE TE UTJECAJ TIH PRAVILA NA RAZVOJ KOŠARKE

Topić, Ante-Bruno

Master's thesis / Diplomski rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Kinesiology / Sveučilište u Zagrebu, Kineziološki fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:117:740157>

Rights / Prava: [Attribution 4.0 International](#)/[Imenovanje 4.0 međunarodna](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-31**

Repository / Repozitorij:

[Repository of Faculty of Kinesiology, University of Zagreb - KIFoREP](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
KINEZIOLOŠKI FAKULTET

Ante-Bruno Topić

POSLJEDNJE PROMJENE PRAVILA
KOŠARKAŠKE IGRE TE UTJECAJ TIH
PRAVILA NA RAZVOJ KOŠARKE

diplomski rad

Zagreb, rujan 2024.

TEMELJNA DOKUMENTACIJSKA KARTICA

DIPLOMSKI RAD

Sveučilište u Zagrebu

Kineziološki fakultet

Horvaćanski zavoj 15, 10000 Zagreb, Hrvatska

Naziv studija: Kineziologija; **smjer:** Kineziologija u edukaciji i tenisu

Vrsta studija: sveučilišni

Razina kvalifikacije: Integrirani prijediplomski i diplomski studij

Studij za stjecanje akademskog naziva: sveučilišni magistar kineziologije u edukaciji i tenisu

Znanstveno područje: Društvene znanosti

Znanstveno polje: Kineziologija

Vrsta rada: Stručni rad

Naziv diplomskog rada: je prihvaćen od strane Povjerenstva za diplomске radove Kineziološkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu u akademskoj godini 2020./2021., dana 29.04.2021.

Mentor: prof. dr. sc. Damir Knjaz

Pomoć pri izradi: prof. dr. sc. Damir Knjaz

Posljednje promjene pravila košarkaške igre te utjecaj tih pravila na razvoj košarke

Ante-Bruno Topić

JMBAG: 0034065556

Sastav Povjerenstva za ocjenu i obranu diplomskog rada i diplomskog ispita:

1. prof. dr. sc. Damir Knjaz	Predsjednik-mentor
2. prof. dr. sc. Bojan Matković	Član
3. izv. prof. dr. sc. Tomislav Rupčić	Član

**Rad je u tiskanom i elektroničkom (pdf format) obliku pohranjen u Knjižnici Kineziološkog fakulteta,
Horvaćanski zavoj 15, Zagreb**

BASIC DOCUMENTATION CARD

DIPLOMA THESIS

University of Zagreb

Faculty of Kinesiology

Horvaćanski zavoj 15, 10000 Zagreb, Hrvatska

Title of study program: Kinesiology; course Kinesiology in Education and Tennis

Type of program: University

Level of qualification: Integrated undergraduate and graduate

Acquired title: University Master of Kinesiology in Education and Tennis

Scientific area: Social Sciences

Scientific field: Kinesiology

Type of thesis: Professional paper

Master thesis: has been accepted by the Committee for Graduation Theses of the Faculty of Kinesiology of the University of Zagreb in the academic year 2020/2021, in April 29, 2021

Mentor: Prof. Damir Knjaz, PhD

Technical support: Prof. Damir Knjaz PhD

LATEST RULE CHANGES IN BASKETBALL AND THEIR IMPACT ON THE DEVELOPMENT OF THE GAME

Ante-Bruno Topić

0034065556

Members of the Thesis Defense Committee:

1. Prof. Damir Knjaz, PhD	Chairperson-supervisor
2. Prof. Bojan Matković, PhD	Member
3. Assoc. Prof. Tomislav Rupčić, PhD	Member

Printed and electronic version (pdf format) of the thesis is deposited in the Library of the Faculty of Kinesiology, Horvaćanski zavoj 15, Zagreb

Ovim potpisima se potvrđuje da je ovo završena verzija diplomskog rada koja je obranjena pred Povjerenstvom, s unesenim korekcijama koje je Povjerenstvo zahtijevalo na obrani te da je ova tiskana verzija istovjetna elektroničkoj verziji predanoj u Knjižnici.

Mentor:

prof. dr. sc. Damir Knjaz

Student:

Ante-Bruno Topić

POSLJEDNJE PROMJENE PRAVILA KOŠARKAŠKE IGRE TE UTJECAJ TIH PRAVILA NA RAZVOJ KOŠARKE

Sažetak

Ovaj diplomski rad opisuje povijest nastanka popularnog internacionalnog sporta, njezina utemeljitelja, prva pravila košarkaške igre te faze razvoja tih pravila kroz povijest. Kronologijom su navedena pravila košarkaške igre od začetaka pa sve do danas te utjecaj tih pravila na razvoj ovog predivnog sporta. Također se osvrće na osnivanje najznačajnijih svjetskih košarkaških organizacija i njihovu suradnju i ulogu u ovom sportu. Analizom pravila dolazimo do zaključka da i FIBA i NBA zajedno moraju nastaviti na daljnjem razvoju raznolikosti i globalnom utjecaju, razvijanju mlađih generacija i razvoju tehnoloških inovacija koje će unaprijediti igru i iskustvo za igrače i navijače diljem svijeta.

Ključne riječi

pravila košarkaške igre, košarka, FIBA, NBA, sudac

LATEST RULE CHANGES IN BASKETBALL AND THEIR IMPACT ON THE DEVELOPMENT OF THE GAME

Abstract

This thesis describes the history of the emergence of a popular international sport, its founder, the first basketball rules, and the phases of development of those rules throughout history. The chronology presents the basketball rules from the beginnings of the game to the present day and how these rules have influenced the development of this wonderful sport. It also discusses the establishment of the most significant global basketball organizations, their cooperation, and their role in this sport. Through an analysis of the rules, it is concluded that both FIBA and the NBA must continue to collaborate in further developing diversity and global influence, nurturing younger generations, and advancing technological innovations that will enhance the game and the experience for players and fans worldwide.

Key words

rules of basketball, basketball, FIBA, NBA, referee

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
2. POVIJEST KOŠARKE.....	2
3. POVIJEST PRAVILA KOŠARKAŠKE IGRE	3
3.1. PRVA PRAVILA.....	3
4. FAZE RAZVOJA KOŠARKAŠKIH PRAVILA	5
4.1. FAZA 1891. – 1960.	5
4.2. FAZA 1961. – 1986.	7
4.3. FAZA 1990. – 2014.	8
4.4. FAZA 2014. – 2022.	10
5. KOŠARKA DANAS	12
6. KOŠARKA U BUDUĆNOSTI.....	16
7. ZAKLJUČAK.....	20
8. LITERATURA	21

1. UVOD

Dr. James Naismith smatra se izumiteljem košarkaške igre. U prosincu 1891. godine, predstavio je svijetu prva pravila košarke i organizirao prvu košarkašku utakmicu. Košarka je ubrzo stekla popularnost među studentima i nastavnicima diljem svijeta, a prvobitna pravila obuhvaćala su osnovne elemente igre, kao što su postavljanje koševa, zabrana trčanja s loptom i ograničenje kontakta između igrača.

Košarka je ekipna sportska igra u kojoj se nadmeću dvije protivničke momčadi s pet igrača u polju koji pokušavaju postići koš te spriječiti protivničku ekipu da učini isto. Pobjednik je ona ekipa koja postigne više poena po isteku vremena utakmice (Matković i sur., 2014).

Od skromnog početka do danas izrasla je u jedan od najpopularnijih sportova diljem svijeta, a širu svjetsku javnost osvojila je osnivanjem najjače košarkaške lige svijeta – NBA (National Basketball League) 1898. godine (Matković, Knjaz, Rupčić, 2014.)

Uz spomenuti NBA, najznačajnija svjetska košarkaška organizacija je FIBA (Federation Internationale de Basketball Amateur) koja je osnovana 1932. godine u Ženevi.

Košarka je prvi put uvrštena u program Olimpijskih igara 1936. godine, tijekom održavanja ljetnih Olimpijskih igara u Berlinu, Njemačkoj. Prvo pojavljivanje košarke na Olimpijskim igrama imalo je značajan utjecaj na popularizaciju sporta širom svijeta. Ova svjetska pozornica omogućila je košarci da se pred međunarodnom publikom pokaže uzbudljivom, dinamičnom i atraktivnom igrom.

Razvoj košarkaških pravila kroz povijest ima izuzetan utjecaj na samu igru. Kroz promjene u driblingu, ograničenjima vremena za napad, kontrolom kontakta, tehnološkim inovacijama i međunarodnom usklađenošću, košarka je postala dinamičnija, sigurnija i uzbudljivija za igrače i gledatelje. Pravila kontinuirano evoluiraju kako bi se prilagodila novim trendovima i osigurala poštenu i sigurnu igru za sve sudionike i gledatelje. Cilj ovog diplomskog rada je kronološki opisati razvijanje pravila u košarci s naglaskom na posljednje promjene pravila te prikazati kako su ta pravila utjecala na razvoj igre.

2. POVIJEST KOŠARKE

Nastavnik tjelesnog odgoja dr. James Naismith (1861. – 1939.) na zahtjev je ravnatelja sportskog odjela YMCA fakulteta trebao izmisliti novi sport koji bi se, kao nadomjestak gimnastici, mogao igrati u dvorani tijekom oštre i dugotrajne zime. Prvotno je pokušao prilagoditi američki nogomet dvoranskim uvjetima, no shvatio je da zbog agresije, opasnosti od ozljeda i sigurnosti to nije dobra opcija. Odlučio je da njegova nova igra treba uključivati elemente iz već poznatih sportova kao što su ragbi, američki nogomet, nogomet, hokej na ledu, bejzbol i laccrosse. U ljeto 1891.godine na seminaru nastavnika tjelesnog odgoja osmislio je igru temeljenu na pet osnovnih principa: (Matković, B., Knjaz, D., Rupčić T. 2014.)

1. Lopta kojom se igra mora biti velika i laka za rukovanje budući da je namijenjena igri isključivo rukama
2. Zabranjeno je trčanje s loptom u rukama kako bi se spriječile moguće ozljede
3. Svaki igrač može primiti loptu bilo gdje i bilo kada na igralištu, sve dok je lopta u igri
4. Obje momčadi koriste isti prostor za igru
5. Cilj je vodoravan i postavljen tako da će putanja lopte upućene u cilj biti elevaciona

Slika 1. Dr. James Naismith „*James Naismith: Keep the doctor’s name out of your mouth*“, C.J.Phillips , 2022, Google (<https://basketballbuzz.ca/fiba/james-naismith-keep-the-doctors-name-out-of-your-mouth/>)

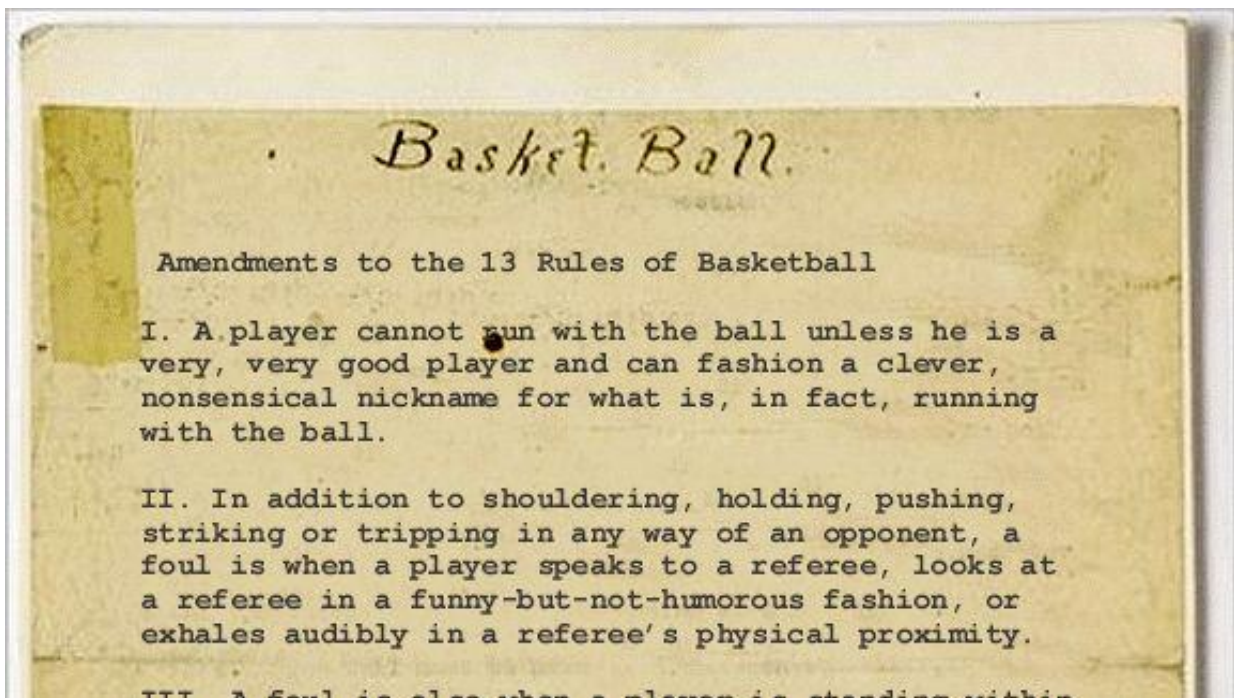
3. POVIJEST PRAVILA KOŠARKAŠKE IGRE

3.1. PRVA PRAVILA

U početku je igra nazvana *Nova igra*, ali ubrzo je, zbog koša i lopte, dobila ime koje se zadržalo sve do danas. U prosincu 1891. godine, James Naismith napisao je prva košarkaška pravila i organizirao prvu utakmicu, a 1892. u časopisu *The Triangle* objavljeno je prvih trinaest košarkaških pravila: (Matković, B., Knjaz, D., Rupčić T. 2014.)

1. Lopta se može baciti u bilo kojem smjeru, koristeći se jednom ili objema rukama.
2. Lopta se može udariti u bilo kojem smjeru, uz upotrebu jedne ili obje ruke (nikada šakom) – 1898. godine formalno je uvedena mogućnost vođenja lopte.
3. Igrač ne može trčati s loptom. Mora ju baciti s mjesta na kojem ju je i uhvatio; dozvoljava se onome koji uhvati loptu dok trči većom brzinom.
4. Lopta se mora držati između dlanova; ruke ili tijelo ne smiju se koristiti za držanje lopte.
5. Nedozvoljeno je udaranje protivnika ramenima, zadržavanje, guranje, podmetanje noge ili udaranje; prvo kršenje ovih pravila smatrat će se prekršajem (osobnom pogreškom), drugo će diskvalificirati igrača koji je počinio prekršaj dok se ne postigne sljedeći pogodak ili, ukoliko je očita želja da se osobu ozlijedi, do kraja utakmice, bez mogućnosti zamjene.
6. Prekršaj je udaranje lopte šakom, kršenje pravila 3, 4 i 5.
7. Ukoliko bilo koja strana učini tri prekršaja zaredom, to će se smatrati pogotkom u korist protivnika (zaredom znači da protivnička strana za to vrijeme ne načini niti jedan prekršaj).
8. Pogodak je kada se lopta ubaci u koš bacanjem ili odbijanjem s tla i tamo i ostane, pod uvjetom da oni koji brane ne diraju koš i ne pomiču ga. Ukoliko lopta ostane na rubu i protivnik pomakne koš, to će se smatrati pogotkom.
9. Loptu koja je izbačena izvan granica terena u igru ubacuje osoba koja ju prva dodirne. U slučaju spora, sudac će ju ubaciti ravno u teren. Ubacivanje može trajati pet sekundi. Ukoliko ju zadrži dulje, igrač ju mora predati suparničkom igraču. Ako jedna od strana uporno zadržava igru, sudac dosuđuje prekršaj.

10. Prvi sudac će pažljivo pratiti igrače, bilježiti prekršaje i objaviti treći prekršaj zaredom drugom sudcu. On ima pravo diskvalificirati igrača prema pravilu br. 5.
11. Drugi sudac će pratiti loptu i odlučivati o tome kada je lopta u igri, unutar dopuštenog prostora, kojoj strani pripada te će voditi brigu o vremenu. Uz ostale dužnosti koje drugi sudac obično ima, on će odlučivati o tome kada je postignut pogodak te će ga bilježiti.
12. Utakmica će trajati dva puta po petnaest minuta, uz pet minuta odmora između dva dijela.
13. Strana koja u tom vremenu postigne više pogodaka bit će proglašena pobjednikom. U slučaju neriješenog rezultata, igra se može, ukoliko se kapetani momčadi slože, nastaviti dok se ne postigne slijedeći pogodak.

Slika 2. Prva košarkaška pravila dr. Jamesa Naismitha „*James Naismith's lost basketball rules*“ P.Hruby, 2010, Google

(https://www.espn.com/espn/page2/story?page=hruby/101027_james_naismith_basketball_rules&sportCat=nba)

4. FAZE RAZVOJA KOŠARKAŠKIH PRAVILA

Košarka je jedan od najpopularnijih sportova diljem svijeta i tijekom godina doživjela je brojne promjene koje su oblikovale suvremenu verziju igre. Ove promjene obuhvaćaju: pravila igre, stil igre, taktike, tehnologiju i druge čimbenike. Pravila igre jedan su od najvažnijih aspekata košarke koji su se mijenjali tijekom godina. Početne verzije košarke bile su prilično jednostavne, s ciljem ubacivanja lopte u koš protivničke momčadi. Međutim, s vremenom, pojavile su se promjene kako bi se unaprijedila sigurnost igrača i poboljšala dinamika igre. Nadalje, kronološki prikaz značajnih promjena pravila igre:

4.1. FAZA 1891. – 1960.

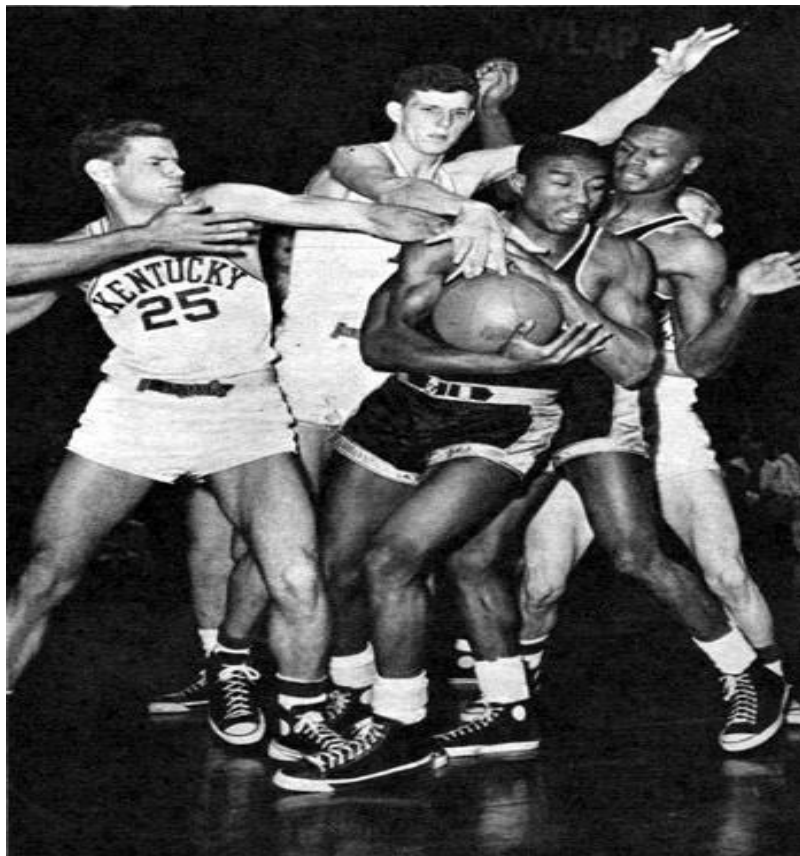
Od nastanka košarke 1891. godine do njezine pojave u Europi početkom 20. stoljeća, pravila su uglavnom bila ista svugdje. U samom početku driblanje nije bilo dopušteno, a igrači su mogli prenositi loptu samo dodavanjem, što je rezultiralo vrlo sporom i statičnom igrom, a sam sport postao je gotovo neinteresantan. Uvidjevši to, 1901. godine, dogodila se prva promjena i uvelo se pravilo da igrač može driblati loptu jednom, ali ako prestane driblati, ne smije ponovno pokrenuti dribling. S obzirom na grubost košarke u tadašnje vrijeme, pravila za isključenje igrača bila su slična kao u nogometu: prvo za upozorenje, a nakon drugog igrač mora napustiti igru. Ta se granica 1911. pomaknula na četiri prekršaja.

Slika 3. Olimpijske igre u Berlinu 1936.g „*Olympic basketball's muddy beginnings*“

Basketball, 2017, Google (<https://olympics.com/en/news/olympic-basketball-s-muddy-beginnings>)

Godine 1936. održale su se Olimpijske igre u Berlinu, što je ujedno bilo i prvo košarkaško natjecanje, a 1932. formirana je internacionalna košarkaška organizacija (FIBA) kako bi propisala pravila za natjecanja. Dvije godine nakon, izašla su službena pravila košarkaške igre i dogodio se košarkaški raskol. Igra je gotovo identična, ali europska košarka počinje se razlikovati od one američke. Pravila se nisu značajnije mijenjala sve do 1948. godine, ponajviše zbog Drugog svjetskog rata. U to vrijeme uvedeno je pravilo tri sekunde koje nije dopuštalo igračima zadržavati se u reketu duže od tri sekunde. Usvojeno je i pravilo o zabrani blokiranja lopte na silaznoj putanji, što je značilo da je obrambenom igraču bilo zabranjeno dirati loptu dok silazi prema košu. Mali broj koševa, dosadni i dugi napadi rezultirali su jednom od najvažnijih promjena u pravilima košarkaše igre. Ograničenje napada pojavilo se prvi put 1954. godine u NBA ligi i 1956. u europskoj košarci kojim se ograničuje vrijeme koje momčad ima da uputi loptu prema košu. To vrijeme je trideset sekundi po posjedu lopte.

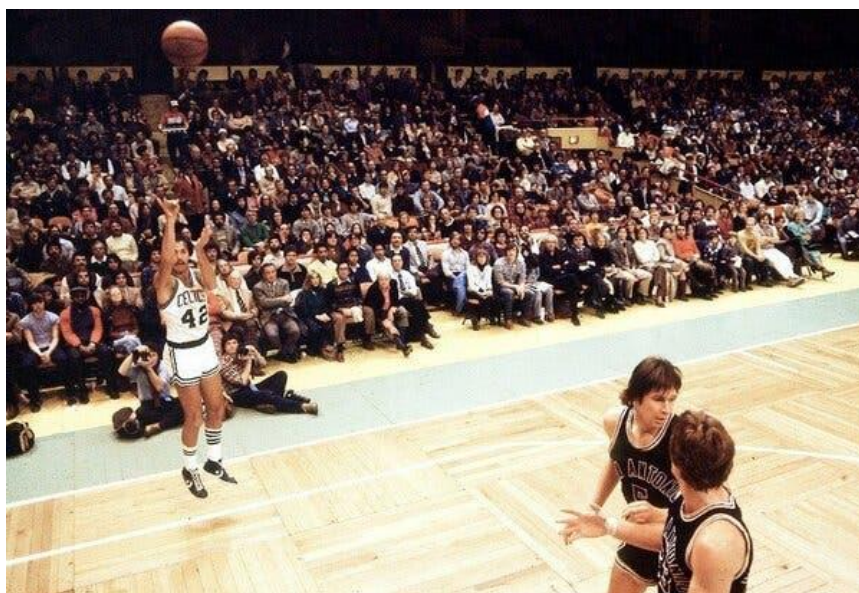

Slika 4 . Košarka u 1950-ima „*True Madness: The Stunning Rise and Fall of CCNY's Basketball Program (1950-1951)*“ J.Marton, 2015, Google

[\(https://janos.nyc/2015/04/03/true-madness-the-stunning-rise-and-fall-of-ccnys-basketball-program-1950-1951/\)](https://janos.nyc/2015/04/03/true-madness-the-stunning-rise-and-fall-of-ccnys-basketball-program-1950-1951/)

4.2. FAZA 1961. – 1986.

1964. godine postaje očito da košarka postaje sve kompleksnija igra te su pravila bila podložna čestim promjenama. Želeći spriječiti pasivnu igru pred kraj utakmice i učiniti igru uzbudljivijom, javlja se pravilo o deset sekundi na svojoj polovici terena, a uvedena je i linija na centru. Ova pravila primjenjivala su se samo u posljednje tri minute utakmice, kada se vrijeme zaustavljalo svaki put nakon što bi se oglasio sudac. 1972. godine ova pravila postaju sastavni dio košarkaške utakmice i odnose se na cijelu utakmicu. Uvođenje bonusa (također poznato kao slobodno bacanje) koje se primjenjuje na momčad koja je već postigla određeni broj prekršaja u četvrtini. U početku je broj prekršaja bio ograničen na deset, a nedugo nakon na osam te uskoro i na pet prekršaja, kako je ostalo do dan danas. Najveća promjena u košarci tog doba dogodila se 1979. godine u NBA ligi, a 1985. u europskoj košarci dolaskom linije za tri poena (trica). U Americi linija za tri poena je bila na 7,25 metara, u Europi na 6,25 metra. Uvođenje trice u košarci ima značajan utjecaj na igru i strategiju. Trica je proširila raspon igre i otvorila nove mogućnosti za napad, što je dovelo do raznolikosti u taktičkom pristupu i strategiji igre, a samim time postala je neizostavan element suvremene košarke i doprinijela dinamici, atraktivnosti i taktičkoj dubini igre.

Slika 5. Chris Ford pogađa prvu tricu „*He Thought He Made N.B.A. History. All He Got Was 3 Points*“ T.Ganguli, 2021, Google

(<https://www.nytimes.com/2021/12/15/sports/basketball/nba-three-pointer-chris-ford.html>)

4.3. FAZA 1990. – 2014.

U ovom razdoblju košarka počinje ličiti na sistem kakav poznajemo danas te se jasno definiraju pravila slobodnih bacanja koja kažu da igrač dobiva dva slobodna bacanja na šutu za dva poena, tri na šutu za tri poena te jedno ukoliko igrač zabije koš pod prekršajem tzv. AND1.

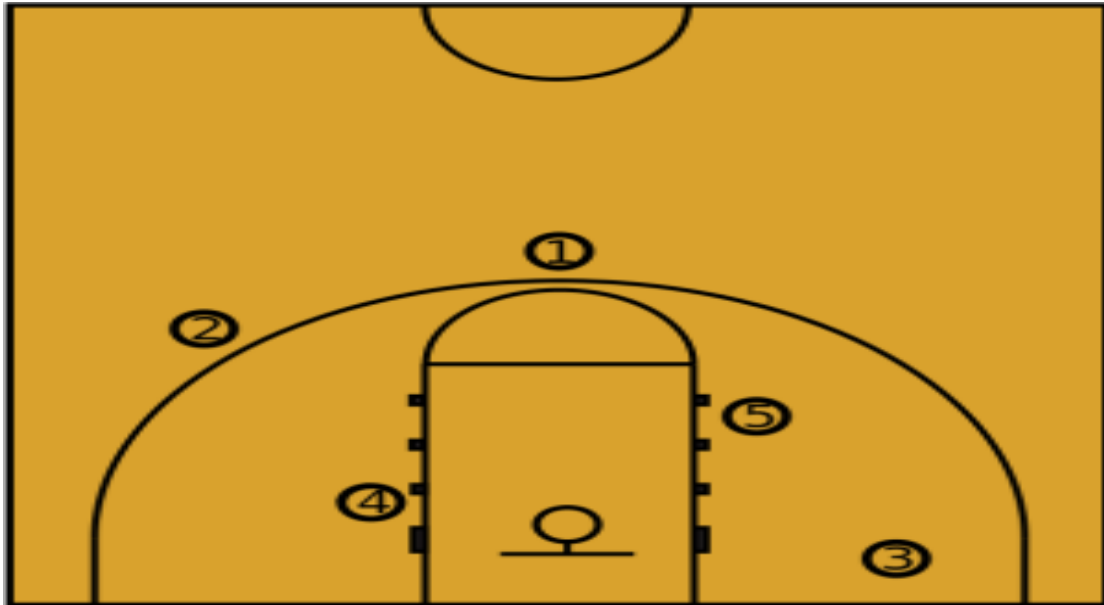
U košarci, uvođenje suđenja s tri suca dogodilo se prvi put na nekim natjecanjima, počevši od 1994. godine. Ova promjena u suđenju imala je cilj poboljšati kvalitetu suđenja i pružiti bolju pokrivenost terena i donošenje ispravnijih odluka.

2000. godine uvedeno je pravilo koje je danas jedno od glavnih pravila koje košarku razlikuje od većine sportova. To je, naravno, podjela perioda utakmice na četiri jednaka dijela, odnosno uvođenje četvrtina. Do tada, igrala su se dva perioda po dvadeset minuta, a od tog trenutka igraju se četiri perioda po deset minuta.

Značajna promjena u košarci 2006. godine odnosila se na uvođenje video sustava za sudce, poznatog kao instant replay ili video pregled. Ova promjena imala je velik utjecaj na suđenje utakmica, omogućavajući sudcima da pregledaju snimke i donesu točnije odluke u situacijama koje su sporne ili zahtijevaju dodatnu provjeru.

Uvođenje pravila nesportskih pogrešaka 2008. godine ima za cilj promovirati fair play, smanjiti grubo ponašanje i osigurati sigurno i pošteno okruženje za sve sudionike igre.

Nakon više od sto godina trapezasti oblik reketa ili polja ograničenja pod košem promijenio se u pravokutni oblik. Ova promjena usvojena je od strane FIBA-e i stupila je na snagu od 1. listopada 2010. godine. Umjesto tradicionalnog trapezoidnog oblika, reket sada ima pravokutni oblik s jasno definiranim granicama. Promjena je učinjena kako bi se olakšalo razumijevanje pravila, dosuđivanje prekršaja i praćenje igre. Uvođenje polukruga u košarku odnosi se na uvođenje ograničenja kretanja obrambenog igrača unutar određenog područja ispod koša. Ovo područje definira polukrug i služi za zaštitu igrača koji izvodi pokušaj koša kako bi se spriječili potencijalne ozljede i smanjio rizik od sudara.

Slika 7. Pravokutni oblik reketa , „*Košarkaski blog*“, Google
(<https://lmiseljic11.wordpress.com/kosarkaske-pozicije/>)

Jedno od najvažnijih promjena novijeg vremena jest pravilo četrnaest sekundi te se odnosi na vremensko ograničenje koje momčad ima da uputi pokušaj šuta prema košu. Ovo je pravilo postavljeno kako bi se potaknula brža i dinamičnija igra. Ograničenje vremena posjeda potiče momčadi da donose odluke brže, ubrzava tempo utakmice i sprječava zadržavanje lopte predugo bez napada na koš. To pruža veću atraktivnost za gledatelje, veću akciju na terenu i dodatnu taktičku dimenziju u košarci.

Slika8. Pravilo četrnaest sekundi, „*FIBA.basketball*“ Google,

(<https://www.fiba.basketball/news/nba-implements-fibas-14-second-shot-clock-rule>)

4.4. FAZA 2014. – 2022.

Svaka momčad ima pravo na dva time-outa u prvom poluvremenu i tri time-outa u drugom poluvremenu te jedan time-out u svakom eventualnom produžetku. Međutim, u zadnje dvije minute utakmice postoji ograničenje. U toj situaciji, svaka momčad može koristiti maksimalno dva time-outa od predviđena tri. Ovo ograničenje u zadnje dvije minute igre osmišljeno je kako bi se smanjila zadržavanja igre i potaknula neprekidnost, posebno u situacijama s tijesnim rezultatima.

U košarci, kazna za tehničku pogrešku obično dodjeljuje dva slobodna bacanja za suparničku momčad, no sada kazna iznosi jedno slobodno bacanje. Tehnička pogreška može biti izrečena zbog kršenja pravila igre, kao što je prigovaranje sucima, nepristojno ponašanje ili nepoštivanje pravila.

Dvije tehničke pogreške počinjene od strane istog igrača obično rezultiraju automatskim isključenjem tog igrača iz utakmice. Kada igrač skupi dvije tehničke pogreške, smatra se da je prekršio pravila igre na način koji zahtijeva kaznu isključenja. Isključenje igrača obično se provodi kako bi se održala disciplina i osiguralo poštivanje pravila.

Pojavljuju se i nova pravila za nesportsku pogrešku, a jedno od njih glasi da se igraču dosudi nesportska pogreška ako napravi prekršaj prije izvođenja lopte u igru unutar zadnje dvije minute utakmice.

Drastičnije se kažnjavaju igrači koji se specijaliziraju za fake i flopping (simuliranje kontakta) u košarci. Fake se odnosi na namjerno pretvaranje da je došlo do kontakta ili faula, dok flopping podrazumijeva pretjerivanje reakcije na kontakt kako bi se privukla pozornost suca i dobila prednost. Cilj je suzbijanje ovakvog ponašanja koje se smatra nesportskim i manipulativnim. Neki prijedlozi za strože kažnjavanje uključuju tehničke pogreške, kazne ili čak suspenzije za igrače koji se uhvate u fake ili flopping praksi. Svrha ovih mjera je održavanje integriteta igre, poštenja i smanjenje zloupotrebe pravila.

Službene promjene pravila FIBA-e uključuju uvođenje zvižduka upozorenja prije podbacivanja na početku utakmice te svih ostalih četvrtina i produžetaka te prije uručivanja lopte za ubacivanje na središnjoj crti.

Najnovije dopune pravila koja su stupila na snagu 1. listopada 2017. godine promijenila su pravilo koraka. Prvenstveno u situaciji kada igrač prima loptu s jednom nogom u zraku, a drugom koja dotiče pod. Nakon što noga u zraku dotakne pod, to je nulti korak i nakon njega igrač ima pravo na još dva (Muhvić, 2018). Cilj ovog pravila je usklađivanje pravila s modernim stilom igre, gdje su brzina i atletske sposobnosti ključne. Pravilo omogućava igračima veću slobodu u kretanju i poboljšava napadački potencijal bez kršenja pravila o koracima.

Slika 9. Nulti korak „*FIBA Rule Changes - Travelling and the '0' Step*“ Kilsyth Basketball ,
2018, Youtube (<https://www.youtube.com/watch?app=desktop&v=KZu5iE7yrPI>)

Slika 10. Flopping (simuliranje kontakta) „*New NBA flopping rule is working*“ J. Zillgitt, 2013, Google, (<https://www.usatoday.com/story/sports/nba/2013/02/28/nba-flopping-violations-stu-jackson/1954959/>)

5. KOŠARKA DANAS

Značajne promjene košarkaških pravila 2022. godine odnosi se na:

1. Pravilo o nesportskoj pogrešci

Ako je pogreška na igraču napravljena u trenutku ili nešto prije oglašavanja signala sata za igru, koji označava kraj razdoblja, ili u trenutku ili nešto prije oglašavanja signala sata za napad dok je lopta još u ruci (rukama) igrača, a pogodak iz igre je postignut, pogodak se ne priznaje i dodjeljuju se dva ili tri. (FIBA, 2018)

Pravilo je 2022. godine ukinuto jer dosuđivanje nesportske pogreške protiv ekipe u zadnje dvije minute može imati posebnu važnost jer utječe na rezultat utakmice u ključnom dijelu.

2. Pravilo o video pregledu

Glavni trener može zatražiti samo jedan izazov u utakmici, bez obzira na uspješnost izazova. (FIBA, 2022)

Pravilo koje je uvedeno kako bi trenerima ekipa omogućilo da jednom tijekom utakmice ospore odluku sudaca i zatraže pregledavanje snimke. Ako trener smatra da je odluka sudaca pogrešna, može koristiti svoj challenge, odnosno, izazov kako bi tražio promjenu odluke.

Kada trener zatraži izazov, suci će pregledati snimke kako bi utvrdili točnost originalne odluke. Ako se utvrdi da je odluka pogrešna, odluka će biti promijenjena u skladu s ispravnom interpretacijom pravila.

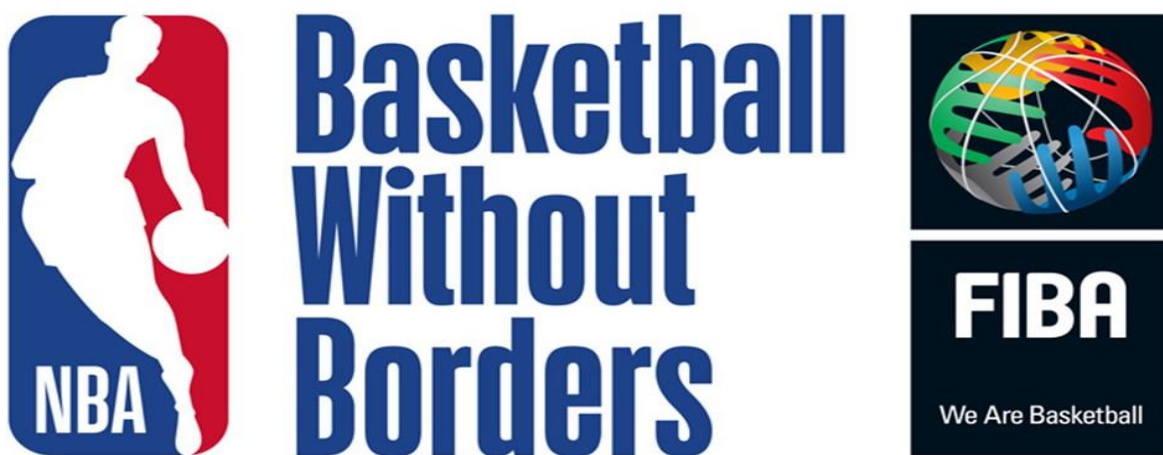
Promjenom ovih pravila, FIBA ima za cilj poboljšanje točnosti suđenja, pružanje pravednije igre te, što je najvažnije, sustav omogućuje trenerima da aktivno sudjeluju u procesu donošenja odluka i doprinose pravednosti utakmice.

Slika 11. Video sustav (IRS-Instant Replay System)

“Equipment & Venue Centre partner EVS helping referees see all the action with review system” FIBA, 2021 , Google (<https://www.fiba.basketball/news/equipment-venue-centre-partner-evs-helping-referees-see-all-the-action-with-review-system>)

Razvoj IRS-a u košarci bio je postupan. Prve primjene video pregleda u košarci počele su se pojavljivati u kasnim 1990-ima i ranih 2000-ih godina. U početku je korišten samo za pregledavanje posljednjih trenutaka utakmice kako bi se utvrdila postignutost koša prije nego što je isteklo vrijeme. Međutim, tehnologija se brzo razvijala i postala sve sofisticiranija. Danas se IRS koristi za pregledavanje različitih situacija tijekom utakmice. To može uključivati pregledavanje snimaka za određivanje točnosti koševa, utvrđivanje vlasništva lopte, provjeru prekršaja ili nesportske pogreške te pregledavanje drugih kontroverznih trenutaka. Sudci mogu zatražiti pregled snimke ako smatraju da je potrebno dodatno istražiti situaciju prije donošenja odluke. Korištenje IRS-a u košarci ima svoje prednosti i nedostatke. Glavna prednost je poboljšanje točnosti suđenja i smanjenje kontroverzi u igri, no upotreba također može usporiti ritam igre. Ponekad pregledavanje snimki može potrajati dulje vrijeme, što dovodi do prekida u igri i smanjenja njezine fluidnosti. Također, postoje situacije u kojima čak ni video pregled ne može donijeti potpuno jasnu odluku, ostavljajući prostor za tumačenje i raspravu.

Slika 12 . NBA i FIBA „Basketball without borders“ FIBA

(<https://www.fiba.basketball/bwb>)

Košarkaše organizacije FIBA i NBA imaju svoje jedinstvene uloge i utjecaj na svjetsku košarku. Dok FIBA regulira košarku na međunarodnoj razini, NBA je najprestižnija profesionalna liga koja okuplja najbolje igrače. Iako postoje razlike u pravilima i pristupu igri, važno je napomenuti da pravila FIBA i NBA lige kroz povijest imaju velike razlike.

Svaka organizacija zadržava autonomiju u donošenju pravila i propisa koji odgovaraju njihovim specifičnim potrebama i tradiciji. S obzirom na promjenu pravila, vidljivo je da postoji tendencija sve većeg približavanja pravila FIBA-e pravilima NBA lige i obrnuto. Jedan od razloga za to sve je veći broj mladih europskih košarkaša koji odlaze u Sjedinjene Američke Države kako bi igrali u NBA ligi. Samo približavanje pravila omogućava tim mladim košarkašima lakšu i bržu prilagodbu na stil igre i pravila koja prevladavaju u NBA ligi. Drugo, približavanje pravila može poboljšati gledanost i privlačnost igre. Ako su pravila jednostavnija i sličnija, to može olakšati gledateljima praćenje utakmica i razumijevanje igre. Također, to može i potaknuti veću razmjenu igrača i trenera između različitih liga, što može donijeti više zanimljivih susreta i natjecanja, smanjiti kulturološke i pravne barijere te stvoriti jedinstveno okruženje u kojem se mladi talenti mogu razvijati i pripremiti za profesionalnu karijeru na najvišoj razini.

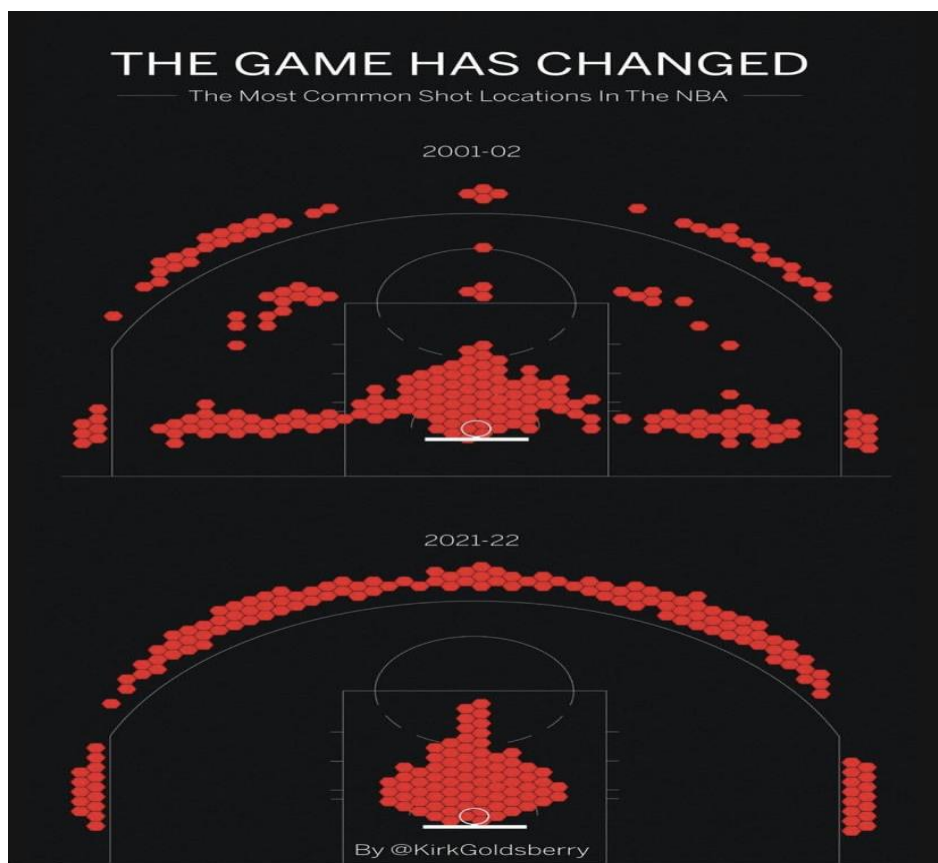
Razvoj košarke u današnje vrijeme obuhvaća nekoliko ključnih aspekata koji utječu na popularnost, kvalitetu igre i globalnu prisutnost sporta, npr. međunarodna natjecanja poput Svjetskog prvenstva u košarci i Olimpijskih igara koji imaju značajan utjecaj na razvoj košarke. Ova natjecanja okupljaju najbolje reprezentacije iz svih krajeva svijeta i pružaju priliku za globalnu izloženost igri. Ona potiču razmjenu znanja, stilova igre i kultura među različitim zemljama, pridonoseći raznolikosti i inovacijama u košarci. Razvoj tehnologije također ima značajan utjecaj na košarku. Napredak u tehnologiji omogućava analizu igre, napredno praćenje igrača i poboljšanu analitiku. Ove tehnološke inovacije pomažu igračima, trenerima i sucima da poboljšaju izvedbe, donose bolje odluke i unaprijede strategije igre. Naposljetku, globalna popularnost i komercijalizacija košarke također su bitni faktori u njenom razvoju. Košarka je postala globalni sport s velikom gledanošću i privlači sponzore, televizijska prava, marketinške kampanje i ulaganja. Ovo stvara veću vidljivost sporta i financijske mogućnosti za igrače, klubove i organizacije, što dalje potiče rast i razvoj košarke. Globalizacija košarke je također vidljiva u sve većem broju igrača izvan Sjedinjenih Američkih Država koji su uspješni u NBA ligi. Talentirani igrači iz Europe, Australije i Azije sve su više prisutni u najjačoj ligi na svijetu, obogaćujući igru različitim stilovima i vještinama.

Slika 13. Luka Dončić kao novo lice NBA-a lige „*Luka Doncic: Dallas Mavericks' superstar point guard set to take another giant leap under Jason Kidd*“ K. Picknell, 2021, Google (<https://www.skysports.com/nba/news/36244/12433099/luka-doncic-is-this-the-season-the-dallas-mavericks-superstar-point-guard-takes-over-the-nba>)

6. KOŠARKA U BUDUĆNOSTI

U posljednjih nekoliko godina, šutiranje za tri poena postalo je najvažniji element košarkaške igre. Dok je u prošlosti šut za tri poena korišten za specifične napadačke situacije ili za određene šutere, danas je ključni dio skoro svakog napada. Statističke analize su pokazale da je šutiranje za tri poena, iako naizgled rizičnije zbog veće udaljenosti, dugoročno efikasnije od šutiranja unutar linije za tri poena. Otkriveno je da uz 33% uspješnosti šuta za 3 poena određeni tim može postići više poena nego sa šutiranjem za 2 poena sa većim postotkom uspješnosti.

Slika 14. Najčešće lokacije šuteva 2000.g I 2022.g „The game has changed. So should you“
 O.Lopez , 2022, Google (<https://www.oriolopez.com/post/1129/the-game-has-changed-so-should-you>)

S obzirom na sve veći broj svjetskih i europskih ekipa koje se oslanjaju na ovakav segment igre, pojavljuje se potreba za novom promjenom pravila igre u vidu uvođenja linije za četiri poena. Kao što je uvođenje linije za tri poena stvorilo novu generaciju šutera i svestranih igrača, linija za četiri poena mogla bi dodatno promijeniti tipove igrača koji dominiraju svjetskom košarkom. Također linija za četiri poena bi proširila teren i otvorila više prostora za kretanje igrača. S obzirom na to da bi obrambeni igrači morali pokrivati veću površinu, došlo bi do povećanja broja šansi za prodore, brze napade i akcije unutar reketa. Trenutno, linija za četiri poena postoji samo u Filipinskoj ligi i nekim utakmicama amaterskih liga. Međutim, s obzirom na sve veći pritisak da se igra unaprijedi i prilagodi modernoj publici, nije isključeno da će NBA ili druge profesionalne lige u budućnosti ozbiljno razmotriti uvođenje ove linije.

Slika 15. Chris Banchemo (prvi igrač koji uspješno zabija sa linije četiri poena) „Chris Banchemo hits first-ever PBA four-point shot“ J. Terrado, 2024, Google (<https://sports.inquirer.net/580949/chris-banchemo-hits-first-ever-pba-four-point-shot>)

Budućnost košarke se nastavlja razvijati uvođenjem nove tehnologije i napretkom u treninzima i opremi. Korištenjem analitike i sportske znanosti značajno se utjecalo na način na koji se igra odvija i timovi formiraju, omogućavajući složeniju i efikasniju igru. Još jedan trend u budućnosti košarke je rast 3x3 košarke, pojednostavljenog oblika ovog sporta koji se igra sa tri igrača u svakom timu. Ovaj format je stekao globalnu popularnost i uvršten je u program ljetnih olimpijskih igara 2020. u Tokiju. NBA liga je također poduzela korake da poveća svoju prisutnost i bazu fanova, s inicijativama poput proširenja rasporeda, održavanja utakmica regularne sezone van SAD-a i istraživanja novih kanala distribucije kao što su „streaming“ platforme. Očekuje se da će se sport nastaviti razvijati i prilagođavati kako bi ispunio zahtjeve i interese igrača, fanova i medija. Sve u svemu, budućnost košarke obećava da će biti uzbudljiva i inovativna, sa novim tehnologijama i strategijama koje će oblikovati igru u godinama koje dolaze.

7. ZAKLJUČAK

Košarkaška igra je kroz povijest prošla kroz razne promjene u pravilima kako bi se poboljšala sigurnost, dinamika i „duh“ igre. Postala je globalni fenomen s velikom raznolikošću i utjecajem. Multikulturalnost igrača, raznovrsnost stilova i strategija igre te napredak tehnologije obilježja su moderne košarke. Budućnost košarkaške igre leži u daljnjem razvoju raznolikosti i globalnog utjecaja, razvijanju omladinskih pogona i klubova kao i u razvoju tehnoloških inovacija koje će unaprijediti igru i iskustvo za igrače i navijače diljem svijeta. Trenutna suradnja FIBE i NBA stvara platformu za razmjenu znanja, razvoj talenta i poboljšanje kvalitete igre. Kroz daljnju suradnju i partnerstvo, FIBA i NBA liga mogu nastaviti pravilima oblikovati budućnost košarke i potaknuti njezin rast i popularnost diljem svijeta. Izmjene pravila u košarkaškoj igri tokom godina imale su ključnu ulogu u oblikovanju današnje igre i njenom razvoju. Promjene, kao što su uvođenje linije za tri poena, ograničavanje vremena za napad i pooštavanje pravila o kontaktu, omogućile su brži, dinamičniji i ofanzivniji stil igre. Ove promjene su ne samo poboljšale doživljaj za publiku, već su i potakle razvoj univerzalnijih igrača, sposobnih da igraju više pozicija. Modernizacija pravila također je pomogla u boljem očuvanju fizičkog zdravlja igrača, smanjenju povreda i povećanju efikasnosti timske strategije. Tehnološke inovacije, poput "instant replay" sistema i upotrebe senzora za praćenje igre, doprinose pravednijem odlučivanju i preciznijem vođenju utakmica. Zaključak je da izmjene pravila košarke nisu samo odgovor na izazove igre, već i njen katalizator za evoluciju. Prilagođavanje pravilnika modernim potrebama i tehnološkim dostignućima osigurava da košarka ostane uzbudljiva, korektna i u skladu s interesima igrača, trenera i gledatelja. Posljednjih godina pravila se nisu značajnije mijenjala, ali se postupno počela preferirati ofenzivna igra radi veće atraktivnosti za gledatelje, tako da linija za četiri poena nije tako daleko kao što se čini.

8. LITERATURA

- Beganović, M. et al. (2005.) Basketball je ime dobio u Zagrebu: 60 godina Košarkaškog saveza Zagreb: 1945.-2005. Zagreb. Košarkaški savez Zagreba: Ars media
- Coakley, J. (2009). Sports in Society. Issues and Controversies. University of Colorado. New York: McGraw-Hill Companies.
- Colbeck A.L. (1985). Modern basketball. London: Nickolas Kaye (ed).
- Dean, O. (2001). Statistical effects of proposed NBA rule changes. Journal of europskih i američkih sveučilišnih klubova. Napredak, 140 (3), 341-348.
- Krause, J. V., Meyer, D., i Meyer, J. (2008). Košarkaške vježbe i vještine. Zagreb:Gopal.
- Matković, B. et al. (2010.) Antropološka analiza košarkaške igre. Zagreb.Kineziološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu. Nakladnička kuća „Tonimir“ d.o.o.
- Matković, B., Knjaz, D., Rupčić T. (2014) Temelji košarkaške igre. Recenzirani priručnik za praćenje nastave iz predmeta Košarka. Zagreb: Kineziološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu
- Matković, B., Knjaz, D., Rupčić T. (2015) Temelji košarkaške igre. Zagreb: Kineziološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu
- Matković, R.B., Matković, B. i Knjaz, D. (2005). Fiziologija košarkaške igre. Hrvatski športskomedicinski vjesnik, 113-124.
- Muhvić, D. (2017) Košarkaški sudac kao aktivan čimbenik košarkaške utakmice, Kineziološki fakultet, Zagreb.
- Službena košarkaška pravila-FIBA (<https://www.fiba.basketball/documents/official-basketball-rules/current.pdf>)
- Službene interpretacije pravila-FIBA (<http://www.fiba.basketball/>)
- Škegro, D. (2013.) Vrednovanje različitih vrsta napada u košarkaškoj igri temeljem njihova početka, ishoda, trajanja i broja dodavanja. Doktorski rad. Zagreb. Sveučilište u Zagrebu, Kineziološki fakultet
- Trninić, S. (1996.) Analiza i učenje košarkaške igre. Pula. Vikta d.o.o.
- Tocić, I. (1984.) Košarka. Zagreb. Liber
- Trninić, S. (2006.) Selekcija, priprema i vođenje košarkaša i momčadi. Zagreb. Vikta – Marko d.o.o.
- Trninić, S., Dizdar, D. (1999). Mladi i vrhunski šport: razlike između vrhunskih

Trninić, S., Dizdar, D. (2001). Znanstvena istraživanja košarkaške igre. Zagreb: Vitka.

Wissel, H. (2008). Košarka – koraci do uspjeha. Zagreb: Gopal.

Wolff, A. (1991). 100 years of hoops. 6-14. Oxmoor House.